

OCENE – ZAPISKI – POROČILA – GRADIVO

OD IZVORA DO ETIMOLOGIJE BESED

Ugotoviti izvor leksema pomeni šele ustvariti okoliščine za možnost etimološke razlage, je opozoril Szemerényi.¹ Seveda avtor z izrazom izvor ni mislil na isti izraz, ki ga uporabimo, ko rečemo, da je npr. sln. nareč. leksem *šink* 'krača' (Kras)² po izvoru germanski in je bil v sln. prevzet iz stvn. *skinco* 'isto'. Trditev o germanskem izvoru sln. nareč leksema je upravičena, toda za njegovo uspešno etimološko razlago je nezadostna, saj stvn. jezikovna os ni tista, do katere bi se moral etimolog dokopati, če hoče uspešno etimološko razložiti ta sln. narečni leksem.

Leksikalni fond vsakega sinhronega jezikovnega sestava je glede na njegov izvor moč razdeliti na tri večje skupine, in sicer na besedje, ki je nastalo v tem jezikovnem sestavu in bi ga v primerjavi z njemu sorodno jezikovno predstopnjo lahko označili za novonastalo, dalje na besedje, ki je v ta jezikovni sestav podedovano in ga je jezikovna os nasledila prek fonetične prevedbe, ki se je ustvarila na časovni osi sinhroni jezik — njegova sorodna starejša jezikovna stopnja — ter na besedje, ki so v določen sinhroni jezikovni sestav prišli s prevzemom. Pri drugi skupini besedja je razumljivo, da je te s stališča sorodne starejše jezikovne stopnje zopet moč deliti v po kakovosti prav take tri skupine. Luščenje teh treh plasti je za razlago sinhronega jezikovnega sestava potrebno. Podatki, do katerih se tako raziskovanje dokoplje, so med temeljnimi pri ustvarjanju okoliščin za podajanje solidnih odgovorov na vprašanja o kulturni in tvarni zgodovini določenega naroda. To je seveda le eden izmed vidikov, zaradi katerih se taka raziskovanja kažejo koristna in potrebna. Neobhodna pa so tudi etimologu, ki določeno sinhrono besedje etimološko raziskuje.

Raziskovanje besed glede na njihov izvor namreč na eni strani pomeni ugotavljati, kako so v dotični jezikovni sestav prišli. Pri podedovanih in prevzetih besedah je tu potrebno dognati tisto iztočnico oz. predlogo v sorodnem ali nesorodnem jeziku, prek katere je beseda ob upoštevanju ustvarjenih fonetičnih prevedb³ prešel v drugi jezikovni sestav. Dognati izvor besed v Szemerényijevem smislu pa pravzaprav pomeni, čim bolj zanesljivo ugotoviti tisto jezikovno stopnjo, na kateri je beseda nastala in kjer zato obstajajo možnosti za njeno uspešno etimološko razlago. Na tej namreč teoretično obstajajo možnosti, da bo predvideno pomensko motivacijo v besedi mogoče tudi dokazati. Ugotavljanje v preteklost projicirane jezikovne stopnje, na kateri je imela beseda torej status novonastalega = neologizma, pa pravzaprav pomeni ugotoviti starost besede in tako spoznati, kako se je skozi čas ustrezno z na različnih časovnih oseh ustvarjenimi fonetičnimi pretvorbenimi modeli tvarno preoblikoval, njegov dejanski pomen pa je vseskozi ostal nespremenjen. Sprememba dejanskega pomena namreč kaže na spremembo pomenskomotivacijskega modela, ki je sprožil, da se tvarna sestava besede ne veže več na prejšnjo, ampak na novo vsebino. To pa pomeni nastanek novega etimološkega vprašanja.

Vendar se tvarna plat jezikovne enote, ki je potrebna etimološke razlage, lahko spremeni tudi v skladu z ustvarjenimi oblikotvornimi vzorci v jeziku, ki besedo preoblikujejo zaradi stalne težnje v jeziku, da se besedni zaklad pregiba na podlagi najbolj žive/uporabljane oblikotvorne paradigme v jeziku.

¹S z e m e r é n y i, Principles of etymological research in the Indo-European languages — II. Fachtagung für indogermanische und allgemeine Sprachwissenschaft, Innsbruck, 1962, 177.

²Besedo je danes moč slišati na Krasu, vendar je v slovenskih slovarjih nisem zasledila.

³Pri prevzetih besedah te poimenujemo substitucijska fonetika.

Razmerje med npr. lat. *neptia* ž 'vnukinja, nečakinja' in *nepta* ž 'isto' je v odnosu do lat. besede *neptis* 'isto' povsem slovničnega značaja in ob spremembi iz prvotnega lat. i-jevskega samostalnika ž. spola v izpeljanih samostalnikih ni sprožilo dejanske pomenske spremembe = leksikalizacije, ampak je prvotni i-jevski samostalnik le prešel v sinhronem jezikovnem sestavu v bolj živi/uporabljeni oblikotvorni vzorec. Slovnični razlagi med posameznimi členi besedne družine seveda ne moremo reči etimološka. Lat. leksemom *neptis*, *nepta* in *neptia* torej lahko ustreza ena in ista etimološka razlaga.

Lat. *neptis* pa je na podlagi besedotvornega vzorca za tvorbo ž iz m tvorjeni ž k lat. *nepōs*, *-ōtis* 'vnuk, nečak'. Zaradi kolikostnega prevoja v obliki za ž sta besedotvorna para podedovana in torej odsevata ievr. besedotvorni par.

Ievr. paru **nepōt*- m 'vnuk, nečak' in **nepti* ž 'vnukinja, nečakinja' pa zopet pripada ena in ista etimološka razlaga, in to tista, ki postane znana ob etimološki razlagi ievr. besede **nepōt*-. Izpeljanki za ž je namreč potrebno prvotni pomen samostalnika za moški spol le ustrezno slovnično prevesti.

Pri etimološkem raziskovanju besedja se torej kaže, da ena in ista etimološka razlaga pripada več besedam, ki ne le da so z diahronega vidika združljivi le z uporabo fonetičnih sprememb, ki so se vzpostavljale pri prehajanju z ene sinhrone jezikovne osi na drugo mlajšo, ampak jih tudi s primerjalnozgodovinskega stališča zaradi njihove nadaljnje tvorjenosti ni mogoče enačiti. Zato bi bilo v etimologiji dobro govoriti o posebni jezikovni enoti, tj. o etimologemu.⁴ Etimologem mi namreč pomeni vedno le s historičnega vidika opredeljeno jezikovno enoto ali sklop sorodnih⁵ jezikovnih enot, ki jo je oz. jih je potrebno etimologizirati z eno in isto etimološko razlago. Etimon je kot najstarejša beseda, iz katere se lahko izvaja določena beseda,⁶ zato vedno enak ali pa del etimologema.

Razmejevanje besedja na tri temeljne skupine predstavlja za etimologa šele začetek poti pri ugotavljanju izvora v Szemerényijevem smislu, vendar kakovost tega ni nič manj pomembna od nadaljnjega etimologovega raziskovanja in lahko bistveno vpliva na nadaljnje raziskovanje besede v njenem diahronem preseku kot tudi na kakovost njene etimološke razlage. Nepravilno ugotovljeni izvor, tako v ožjem kot tudi v širšem Szemerényijevem smislu, namreč navaja k napačni etimološki razlagi, lahko pa tudi zavede, da se etimologizira na jezikovni osi, na kateri beseda ni nastala.

Izvor predstavlja zato temelj, brez katerega etimološko razlaganje besedja ni možno.

Etimološki postopek se kot zaporedje jezikoslovnih in nejezikoslovnih podatkov, ki pomagajo in etimološko razložijo etimološke razlage potrebno gradivo, kaže kot trodelen, ker je nujno sestavljen iz: a) sinhronih podatkov o jezikovni enoti, ki jo je treba etimološko razložiti; ti so nujni in predstavljajo izhodišče vsake etimološke raziskave; b) čim bolj natančnega in utemeljenega zaporedja vseh tistih jezikovnih podatkov, ki jezikovno enoto dopuščajo privedi do najstarejše jezikovne stopnje, iz katere izvira in na kateri je tudi nastala, na tej sinhroni stopnji zato obstajajo možnosti njene etimološke razlage; in c) etimološke razlage, ki dejanski pomen jezikovne enote osvetli z njegovim prvotnim. Drugi

⁴ Izraz ustvarjam na podlagi sinhronega besedotvornega vzorca *leks-ikon* : *leks-em* = *etimolog-ikon* : *X* = *etimolog-em*.

⁵ Etimologem predstavlja lahko tudi sklop medsebojno nesorodnih jezikovnih enot, kot zgovorno pričajo številne etimološke razlage potrebne stalne besedne zveze = frazeologemi.

⁶ Pod izrazom etimon mislim tu na pomen, v katerem ga uporablja npr. M a k a e v, VJa, 1967, 4, 27. Približno tako je predstavljen tudi v Slovarju slovenskega knjižnega jezika I, 604. O različnih interpretacijah tega jezikoslovnega izraza glej K n o b l o c h, Sprachwissenschaftliches Wörterbuch I, 857-8.

del etimološkega postopka torej pojasnjuje življenje določene jezikovne enote v njenem diahronem preseku in je torej izključno namenjen raziskovanju izvora v Szemerényijevem smislu.

Težavnost ugotavljanja izvora v ožjem kot tudi v širšem Szemerényijevem smislu pa nazorno ponazarja dejstvo, da se etimologi še danes kljub zglednemu izročilu etimološkega raziskovanja bolj ukvarjajo z izvorom kot pa z etimološkimi razlagami. Tudi zato etimologijo radi enačijo z izvorom oziroma je izraz etimologija pogosto uporabljen kot sopomenka za primerjalnozgodovinsko razlago jezikovnega gradiva. Danes se etimologija tudi bolj kot z etimološkimi razlagami ukvarja s prepoznavanjem medsebojno sorodnih besed, izpričanih na različnih sinhronih jezikovnih oseh, ki jim zaradi skupnega stvarnega pomena pripada ena in ista etimološka razlaga. Torej se danes etimologija tudi bolj kot z etimološkimi razlagami ukvarja s prepoznavanjem etimologemov.

Kakovost ugotovljenega izvora je seveda v veliki meri odvisna od znanja. To zlasti pogojuje izročilo in šola. Seveda pa tudi razpoložljivo gradivo.

Slednje stanje nazorno ponazarjajo dosedanja ugotavljanja o izvoru sln. cerkljanskega leksema *rózär* 'kanal, Kloake', ki ga je v strokovno literaturo iz Sedejevega gradiva vnesel B. de Courtenay.⁷ Od njega ga je povzel Šturm in v njem videl romansko sposojenko iz ben.-furl. neizpričane predloge **rozár*, ki naj bi odsevala roman. izpeljanko na *-arium* iz lat. *arrugia* 'jašek, rov v rudniku'.⁸ Besedo je obravnaval Skok, ki je menil, da je v sln. prišla prek karnijskega posredovanja.⁹ Tako Šturm kot tudi Skok pa romanske tvorjenke ne navajata in je, kot mi je znano, dosedanja romanistika še ni evidentirala. To dejstvo pa Šturmove in Skokove interpretacije cerklj. *rózär* ne postavlja na na trdne temelje.

Prvi znak, da beseda verjetno ni sposojena iz roman. izpeljanke na *-arium*, je že ta, da cerklj. oblika z naglasom na prvem zlogu kaže na naglasni umik. Sposojenka iz domnevne roman. izpeljanke na **-arium* pa bi se v sln. glasila z novoakutiranim sln. izglasnim zlogom, prim. sln. *denár*, rod. *denárja* m < lat. *denarium*. Internosln. umika z novoakutirane izglasne dolžine namreč pri takšnih sln. predlogah ne moremo pričakovati. Predpostavljati bi bilo celo mogoče, da bi bila sposojenka tako kot sln. *modräs* na izglasnem zlogu akutirana. Taka bi sicer sln. umiku tipa *naröd* > *národ* bila podvržena, vendar bi se v cerkljanščini nedvomno glasila **rázar*, prim. cerklj. *kásmat* za sln. knjiž. *kosmät*, cerklj. *wábraz* za sln. knjiž. *obráz* itd.¹⁰

Šturmove in Skokova interpretacija namreč kaže, da nobeden od njiju ni poznal besede, ki je danes sln. dialektologiji znana iz cerkljanskemu sosednjega tolminskega narečja in se v Črnem vrhu glasi *rózar razóra*,¹¹ pomeni pa isto kot sln. knjiž. *rázor* m, g. *razóra*, torej 'jarek, ki nastane pri oranju, ko se del brazde odreže na levo, del pa na desno stran'.¹² Ta beseda je tako kot sbh. *rázor* 'Furche, Grenzfurche, Wasserfurche', tudi *rázor* 'isto' (Srem), č. *rozor* 'razor', slš. *rôzor* 'isto' prvotno slov. ime dejanja, ki je bilo izpeljano iz glagolske osnove v slov. nedoločniku **orz-orati* 'razorati' in je začelo označevati tudi razor kot posledico tega dejanja. Črnovr. oblika je namreč internosln. nastala iz prvotnega sln. **razör razóra* < slov. **orz-örz*, rod. *orz-óra*, ko je pred sln. umikom s kratkega

⁷B. de Courtenay, Sprachproben des Dialektes von Cirčno (Kirchheim) — JA VIII (1885), 449.

⁸Šturm, ČJKZ VI (1927) 69.

⁹Skok, ERHSJ III, 156.

¹⁰B. de Courtenay, n. d., 435, 456.

¹¹Obliko iz Tominca, Črnovrški dialekt, 1964, 38, navajam v fonetično poknjiženi obliki.

¹²Slovar slovenskega knjižnega jezika IV, 383.

naglašena zloga v imenovalniku v stranskosklonskih oblikah delovala vokalna harmonija $a - o > o - o$ in se je samoglasniška barva novonastalega o v besednem prvem zlogu iz stranskosklonskih oblik po naliki prenesla tudi v imenovalnik, kakovost imenovalnikovega samoglasnika v prvem zlogu pa je ostala nespremenjena, torej dolga.¹³ Po umiku naglasa je nastopilo akanje in povzročilo stanje, ki je v črnovrškem govoru še danes izpričano.

Ob črnovr. besedi se seveda postavlja vprašanje, ali cerklj. ustreznik morda le ni domač in ne odseva iste besede, kot je danes znan iz črnovr. Cerkljansčina akanje pozna. Sedejevi zapisi leksemov pa kažejo, da bi zapis *rôzâr* lahko ponazarjal fonetično vrednost za cerklj. odraz sln. dolgega o -ja. Enako je namreč Sedej zapisal cerklj. *nótr*,¹⁴ prim. sln. knjiž. *nôter*.¹⁵ Pomen 'kanal' povezavi ne bi nasprotoval, še zlasti če opazujemo pomensko polje sbh. sorodne besede.

Besedo je v Cerknem, od koder naj bi izviral Sedejev leksem, danes še slišati in se glasi *rûozar*, rod. *z rûozarje*, pomeni pa 'tisti kanal oziroma tisto vdolbino, ki pri oranju nastane pri zadnji vrsti oranja'. V bližnjem Cerkljanskem vrhu pa je izpričan istopomenski leksem *razûor*, rod. *razûorje*.¹⁶ Oba sklonska paradigmatiska vzorca kažeta, da bi pri njiju lahko tako kot pri črnovr. *u razûori* (mest.)¹⁷ izhajali iz izhodiščne predmetatične oblike **orz-ôr̂b* poleg **orz-ôr̂s*, fonetična odstopanja od pričakovanega sln. odraza za tako slov. iztočnico pa bi bilo najbolj upravičeno iskati v internosl. nalikovnih spremembah v okviru sklonskega paradigmatkega vzorca. Cerkljanskovrška oblika namreč kaže, da se je kakovost novoakutiranega dolgega **ô* iz stranskosklonskih oblik prenesla v imenovalniški izglasni zlog in tako zamenjala zgodovinsko pričakovani sln. odraz. Cerkniška oblika pa se je glede na zaporedje jezikoslovnih pojavov, ki so ji botrovali, morala oblikovati na podlagi enakih pojavov kot črnovr. *rûozar*, rod. *razûora*, le da se pri njej spreminjanje ni zaključilo pri nalikovnem prenosu vokalnoharmoničnega o , ampak je bila oblika podvržena še naglasni izravnavi tipa *národ*, *národa*, torej nalikovni izravnavi naglasnega mesta na podlagi imenovalniškega oz. tožilniškega naglasnega mesta: 1. slovansko izhodiščno stanje: slov. **orz-ôr̂s*/**orz-ôr̂b* m, rod. **orz-ôra*/**orz-ôra*; 2. slovensko izhodiščno stanje: sln. *razôr* m, rod. *razôra*/*razôrja*; 3. delovanje vokalne harmonije v stranskosklonskih oblikah: **razôr̂*, **rôzôra*/**rôzôrja*; 4. prenos vokalnoharmoničnega produkta v imenovalniško obliko: **rôzôr̂*, **rôzôra*/**rôzôrja*; 5. umik naglasa v imenovalniku na slovenski dolgi $ô$: **rôzôr*, **rôzôra*/**rôzôrja*; 6. izravnavna naglasnega mesta v sklonski paradigmi na podlagi imenovalnika v cerkniški obliki, potek ne zajame tolminske: **rôzôr*, **rôzôra*/**rôzôrja*; 7. akanje: tolm., cerklj. *rôzar* tolm. *razôra*/cerklj. *rôzarje*.¹⁸

Nepravilno ugotovljeni izvor je pogosto posledica nezadostnega upoštevanja pa tudi preverjanja vseh pretvorbenih modelov, ki so besedo preoblikovali pri prehajanju iz enega jezikovnega sestava v drugega. Naj na to opozorim s primerom, ki je hkrati zanimiv tudi za poznavanje romanskih besed na istrskih tleh.

Iz slovenskega gradiva za OLA je za pomen 'sestrina hči, bratova hči', torej 'nečakinja', iz Pomjana v primorskem zaledju zabeležen leksem *nêta*,¹⁹ slišati pa ga je tudi v

¹³O vokalnoharmoničnem produktu podrobneje Furlan, Obdobja 12 (v tisku), prej Ramovš, Kratka zgodovina slovenskega jezika, 92.

¹⁴B. de Courtenay, n. d., 442.

¹⁵Slovar slovenskega knjižnega jezika III, 160.

¹⁶Oba podatka mi je posredovala F. B e n e d i k.

¹⁷T o m i n e c, n. d., 192.

¹⁸Narečne oblike so tu zaradi lažjega vzporejanja navedene v delno (velja le za medglasni vokalizem) fonetično poknjženi obliki.

¹⁹Za podatek se zahvaljujem F. B e n e d i k, VI zvezek slovenskega knjižnega jezika.

Abitantih.²⁰ Konec prejšnjega stoletja je o njem poročal že Lekše, ki samo omenja, da ponekod na Slovenskem nečakinji pravijo tudi *neta*.²¹ Na istem mestu je Lekše sklepal, da sln. *neta* kot tudi *neca*, oboje v pomenu 'nečakinja', odraža domačo besedo, ki naj bi bila sorodna s slov. **netijь* 'nečak'. Na nepravilnost njegove razlage o izvoru *neca* je opozoril že Štrekelj, ki je ta sicer neumeščeni sln. narečni sorodstveni izraz izvedel iz furl. *gnèce*, *gnèzze* 'nečakinja', tržaš. *neza* 'isto',²² kar tako kot frc. *nièce* odseva lat. izpeljanko *neptia* 'vnukinja, nečakinja' iz *neptis* -is 'isto'. Izpeljava sln. nareč. *neca* iz slov. gradiva namreč iz fonetičnih vzrokov ni mogoča, domačemu izvoru pa nasprotuje tudi dejstvo, da podobna tvorjenka v slov. svetu ni znana.²³

Podobno bi bilo potrebno popraviti tudi Lekšetovo izvajanje sln. nareč *neta* 'nečakinja'. Ozko slovensko področje, nepoznana ustrežna beseda v slovanskem svetu in istočasno obstoj romanskega gradiva navajajo k mnenju, da sln. nareč. *neta* tako kot *neca* izvira iz romanskih jezikov. Beseda je namreč verjetno istrsko-romanski ostanek, ki more odsevati lat. izpeljanko *nepta* 'vnukinja, nečakinja' iz *neptis* -is 'isto', ki v romanskem svetu živi le še v zahprovans., katal. *neta*, špan. *nieta* in port. *neta*.²⁴

Etimologija sln. nareč *neta* pa je seveda tista, do katere se dokopljemo šele na ievr. jezikovni stopnji, ko nam uspe razložiti sorodstveni izraz **nepōt*-m 'vnuk, nečak'. Glede na današnje stanje raziskanosti ievr. **nepōt*- je beseda prvotno verjetno pomenila *'nemočen, nesamostojen',²⁵ torej se etimološka razlaga sln. nareč *neta* ustrezno slovnično pretvorjena glasi *'nemočna, nesamostojna'. Etimološka razlaga etimologema, ki ga sestavljajo ievr. **nepōt*-m, ievr. **neptī* ž, lat. *nepōs* -ōtis m, *neptis* ž, *neptia* ž, *nepta* ž, sln. nareč. *neca*, *neta* itd., torej odkriva, da je Indoevropejec potomce bližnjih sorodnikov poimenoval kar po splošni značilnosti otrok kot nebogljenih bitij, ki so potrebni zaščite.

Seveda predstavlja posamezna etimološka razlaga le droben prispevek k pojasnjevanju zapletene zgodovine človekovih misli in predstav, ki ga pri etimološkem raziskovanju lahko nudijo besede.

Metka Furlan
ZRC SAZU, Ljubljana

²⁰Podatek mi je posredovala etnologinja M. R a v n i k.

²¹L e k š e, Dom in svet VI (1893), 76.

²²Š t r e k e l j, LMS 1896, 157; Pinguentini, Dizionario storico etimologico del dialetto triestino, 1954, 145; Pirona-Carletti-Corgnati, Il nuovo Pirona, Vocabolario friulano, 1935, 391.

²³Do sedaj najpopolnejšo sintezo o slov. gradivu glej pri T r u b a č e v u, Istorija slavjanskih terminov rodstva i nekotorych drevnejšich terminov občestvennogo stroja, 1959, 76–78.

²⁴W a r t b u r g, FEW VII, 97; C o r o m i n a s, Breve dictionary de la lengua castellana,³ 414; P o k o r n y, IEW, 764; W a l d e - H o f m a n n, LEW I,³ 515. Obstoj te besede zagotavlja v Istri tudi *nieto* (Bale, Vodnjan). Besedo je zabeležil I v e, I dialetti ladino-veneti dell'Istria, 163, ki meni, da leksem lat. *neptia*. Drugače W a r t b u r g, n. m., ki izhaja iz predloge v lat. *neptis*.

²⁵W a l d e - P o k o r n y, IEW, 329 sl; Pokorny, IEW, 764. Dvom v to etimologijo pri T r u b a č e v u, n. d., 78, je odveč, ker je dolgi vokalizem v ievr. **nepōt*- lahko posplošen iz oblikotvornega vzorca.

ZUSAMMENFASSUNG

Bei etymologischen Studien ließen sich zwei Arten der Herkunftserforschung unterscheiden. Faßt man die Erforschung des Ursprungs von Spracheinheiten im engeren Sinn, dann beschäftigt man sich mit der Frage, wie die Lexeme ins Sprachsystem gelangen. Bei den ererbten oder entlehnten Wörtern wird diejenige Vorlage, d. h. dasjenige Lexem in der verwandten oder nicht-verwandten Sprache untersucht, woher das Wort stammt. In der Erforschung der Wortherkunft im Sinne Szemerényis wird indes diejenige Sprachstufe analysiert, auf der das Wort entstanden ist, d. h. das Wort hat den Status des neuentstandenen Wortes (=Neologismus). Erst auf dieser Sprachstufe kann eine etymologische Erklärung mit Erfolg durchgeführt werden.

Die Qualität einer etymologischen Erklärung wird ebenso durch die Qualität der Herkunftserforschung in beiden Bedeutungen bedingt. Die Schwierigkeiten, die bei der Erforschung der Herkunft auftreten, werden mit zwei Beispielen aus der slovenischen Lexik illustriert.

CITATNOST IN TIPOLOGIJA (AVANTGARDNE) KULTURE¹

Literarna teoretičarka, rusistka in pesnica Dubravka Oraić Tolić (1943), znanstvena sodelavka Zavoda za znanost o književnosti na zagrebski Filozofski fakulteti, se s teorijo citatnosti ukvarja že vsaj od srede osemdesetih let – svoja dognanja je objavila mdr. v *Pojmovniku ruske avangarde* in v zborniku *Intertekstualnost & intermedijalnost*.² V svoji novi knjigi, izšli v zbirki, ki ji pečat avtoritete vtiskujejo dela t. i. zagrebske šole literarne vede,³ je nekatere že formulirane ugotovitve ponovno vpletla v študije o medbesedilnih odnosih, oblikah in žanrih v (zlasti) evropskih avantgardah prvih dveh desetletij tega stoletja – o Ujevičevem citatnem *Slovesu* z Marulićem (gre za analizo stilizacije oz. pastiša), o kolažu kot transsemiotičnem citatnem žanru (ki sloni na postopku montaže umetnostnih in neumetnostnih oz. »naravnih« besedil ter podob), o akmeistični citatni polifoniji Osipa Mandelštama (vzporednici velikega citatnega dialoga z evropskimi tradicijami pri Eliotu), končno pa o citatnosti v evropski kulturi 20. stoletja nasploh.

Avtorica pri oblikovanju svojih pogledov na medbesedilnost izhaja predvsem iz slavistične oziroma slovanske literarnoteoretične misli, zlasti semiotične usmeritve (od Tinjanova, Šklovskega, prek Taranovskega, Lotmana do Toropa, Hansen-Löveja in Smirnova); manj je afiliacijskih vezi s francoskim strukturalizmom in poststrukturalizmom, z ameriško dekonstrukcijo, italijansko semiotiko ipd. Tako kot pri P. Pavličiću, drugem vidnejšem teoretiku medbesedilnosti iz Hrvaške, je pri njej opazen – glede na druge znane teorizacije intertekstualnosti – impulz k precizni, minuciozno izdelani in logično čisti historično-kulturološki tipologiji odnosov med teksti na diahroni osi. Ta tipologija je pravzaprav

¹Dubravka Oraić Tolić, *Teorija citatnosti* (Zagreb: Grafički zavod Hrvatske, 1990, Rotulus Universitas), 234 str.

²D. Oraić, *Citatnost, Pojmovnik ruske avangarde 4.* (Zagreb, 1985), str. 29–50. Ista: *Citatnost – eksplicitna intertekstualnost, Intertekstualnost & intermedijalnost*, (Zagreb 1988), str. 121–156.

³Npr. kompandij *Uvod u književnost* ali *Ž m e g a č e v a Povijesna poetika romana.*